

**Keep
Чешки
център София
open!**

ОТВОРЕНО ПИСМО

**ДО: МИНИСТЪРА НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ
НА ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА – Г-Н ПЕТЪР МАЦИНКА
ДИРЕКТОРА НА ЧЕШКИТЕ ЦЕНТРОВЕ –
Г-ЖА ИТКА ПАНЕК ЮРКОВА**

**КОПИЕ ДО: МИНИСТЪРА НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**ОТ: КАТЕДРАТА ПО „СЛАВИСТИКА“ НА ПЛОВДИВСКИ
УНИВЕРСИТЕТ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“**

**Уважаеми г-н Министър на външните работи на Чешката република,
Уважаема г-жо Директор на чешките центрове,**

Катедрата по „Славистика“ реагира с дълбоко разочарование на новината за затварянето на Чешкия център в София, която звучи по водещите български медии – БНТ, БНР, БТА и др. Тази новина е изключително обезпокоителна не само за славистите в София и Пловдив, но и за всички българи, интелектуалци, общественици и хора на изкуството, които обичат и ценят чешката култура и Чехия. Хората масово реагират с възмущение във Фейсбук, шокирани са, защото свързват центъра с държава, която е много близка до България. След Възраждането чехите са първите, които идват в страната ни, за да градят нашата култура, архитектура, образование. Примерите са изключително многобройни, но ние ще посочим тук само няколко: Константин Йозеф Иречек е автор на първия академичен труд по

история на България и е министър на просвещението на България (1881 – 1882); Йозеф Шмаха е най-успешният директор на Народния театър след Освобождението; Карел Шкорпил работи като гимназиален учител по математика, естествознание, технически науки и рисуване в Пловдив (1882 – 1886), Сливен (1886 – 1888), Варна (1888 – 1890 и 1894 – 1915), Русе и Велико Търново (1890 – 1894). След пенсионирането си през 1915 г. е несменяем директор на Варненския археологически музей, както и преподавател в Морското машинно училище и в Търговското училище във Варна. Йосиф Шнитер е първият професионален архитект в община Пловдив, който създава първия градоустройствен план – одобрен и приложен през 1896 г., действащ и до ден днешен в България. Неговият син – завършил право – е първият кмет на Велинград. Той създава и самия град, обединявайки няколко села. Големият художник Иван Мърквичка е първият Директор на Рисувалното училище (по-късно преименувано в Национална художествена академия) в София. Чехи създават и първите духови оркестри в България.

Чешката република винаги се е ползвала с много добро име в България, и то благодарение на редица чешки интелектуалци, предприемачи и творци, допринесли за стабилизирането на младата българска държава след Освобождението в края на 19. век. Естествено продължение на чешко-българските отношения е откриването на чехословашката институция – представителен магазин за културни стоки „Чехословашко творчество Орбис“ през 1949 г. и днес вече Чешки център в София.

С течение на времето се променя съдържанието на дейността на Чешкия център, но до днес българската публика си спомня за легендарното представление на приказките на Чапек, за забранените филми от Новата чехословашка вълна, прожектирани в края на 60-те години на миналия век, или за изложбите на световноизвестни чешки художници, фотографи и дизайнери. Няколко поколения български деца са приятели с героите на чешкото игрално и анимационно кино.

Чешкият център е в основата на програмите на най-престижните фестивали в България, сцена на музиканти от Чехия и България, които впоследствие се радват на световна слава. Инициатор и създател за България на любимата Нощ на литературата, която тази година ще има своето 15. издание. Освен културната си дейност, той е и единствено място в България за курсове по чешки език, организирани по европейски стандарти и водени от професионални преподаватели.

България, както и Чехия, е славянска страна. Общият принос на славянските страни за европейската и световната култура, в резултат на

трайно и ползотворно сътрудничество помежду им, е от кардинално значение за универсалния напредък. В тази перспектива ролята на Чешкия център в България е ключова.

Защо Чешкият център в София не трябва да бъде закрит:

- **Стратегическа приемственост и историческа легитимност (77 години присъствие)**

Чешкият център София е една от най-дълго действащите чуждестранни културни институции на Чехия (77 години), като по този начин е представял визията на Чехия в България десетилетия наред. Затварянето му би означавало прекъсване на уникалната историческа приемственост и отслабване на културно-дипломатическия капитал, който е системно изграждан в продължение на няколко поколения.

- **Ефективен инструмент за културна дипломация и актуализиране на чешкото наследство**

Центърът работи активно с историческите чешки следи в България (архитектура, урбанизъм, археология, културна политика) и същевременно ги свързва със съвременното изкуство. Това създава динамична платформа, която не само съхранява културното наследство, но и го трансформира в съвременен контекст и засилва значението на Чехия като културен партньор.

- **Доказана програмна и финансова ефективност (високоефективен модел)**

Чешкият център в София е високофункционална институция с ясно видими резултати:

- набирането на средства достига обем, сравним с публичния бюджет за програма;
- собствената галерия генерира стабилна публика и медийно отразяване (телевизионни репортажи, интервюта с артистите);

- висока посещаемост и силна медийна видимост. Това е модел за ефективно използване на публични средства със значителен мултипликатор на въздействието.
- **Широк социален обхват и регионална значимост**

Чешкият център е със силна обществена осъзнатост и дългогодишно утвърдена позиция в центъра на София, но същевременно дейността му значително се разширява извън столицата чрез мероприятия в българските градове (Чешки дни, изложби, културни програми). Допълнен от икономически самодостатъчни езикови курсове, центърът съчетава културни, образователни и обществени функции с национално въздействие.

Въпреки че основната причина за затваряне на Чешкия център в София, спомената от ръководството на Чешките центрове в Прага, е намален бюджет, вероятно има и някаква политическа причина, продиктувана и от настъпващата политическа ситуация в България. Но нима политиката трябва пряко да упражни негативно влияние върху културната дипломация в дадена държава? Истината е, че културата помага на хората да преживяват в трудна политическа ситуация. Закриването на това културно пространство, важно както за българите, така и за многобройното чешко малцинство, което живее в България, отнема тяхната надежда за свобода и демокрация, както и усещането им, че живеят в държава със стабилни европейски ценности.

Ние, преподавателите и студентите от катедрата по „Славистика“ на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ категорично изразяваме несъгласието си с това Чешкият център в София да бъде закрит и Ви молим да направите опит да стигнете до по-рационално решение през необходимия дипломатически диалог между двете приятелски държави – България и Чехия.

Днес Чешкият център в София, който е най-старият чуждестранен културен център в българската столица, празнува своя 77-ми юбилей, с който сърдечно го поздравяваме и вярваме, че няма да е последен!

Изразяваме специална благодарност за съдействието на д-р Димана Иванова – изтъкната българска бохемистка, доктор по сравнително литературознание на Карловия университет и поетеса.

**В Пловдив,
05.05.2026 г.**

С най-дълбоко уважение:

**Проф. д-р Димитрина Хамзе,
Ръководител на катедра „Славистика”,**

**преподавателите и студентите от
катедрата по „Славистика“ на
Пловдивски университет „Паисий
Хилендарски“**